

अर्थ

'अर्थ एव प्रधानः' इति कौटिल्यः अर्थमूलौ धर्मकामाविति । — कौटिलीय अर्थशास्त्र

संपादक—प्रो. वा. गो. काळे

सहसंपादक—श्री. वा. काळे

वर्ष ११

पुणे, बुधवार तारीख २१ ऑगस्ट, १९४५

अंक ३५

सारस्वत को-ऑपरेटिव्ह बँक लि.

(स्थापना १९१८) टे. नं. ३१६७५

हेड ऑफिस :

सारस्वत बँक बिल्डिंग, गिरगांव, मुं. ४

सब ऑफिस

वांदर

अधिकृत भांडवल	...	रु. ५,००,०००
विक्रीस काढलेले भांडवल	...	रु. ३,००,०००
वसूल झालेले भांडवल	...	रु. २,४७,२८०
रिझर्व्ह व इतर फंड्स	...	रु. १,५४,०००
डेवी	...	रु. ४८,८१,०००
एकूण खेळते भांडवल	...	रु. ५३,६१,०००

समासदाना जोईंट स्टॉक कंपन्यांच्या शेअरवर सवलतीच्या दराने कर्ज, ओव्हरड्राफ्ट अगर कॅशक्रेडिट देण्यात येते.

व्ही. पी. वर्दे, बी. कॉम्., चेअरमन.

एस. व्ही. संझगिरी, बी. कॉम्., सेक्रेटरी.

रावे गोंदया
गणेशारसचांत-
बशीर मित्रवा

स्वाभावचे गाणे म्हणून दाखवण
स्वाभाव संगीत कॉमिटीशन
हरीभाऊ भंडारे
१९४५ जुलैचा पुणे

स्टेशन, मोटारस्टँड व पोस्ट ऑफिसपासून

अवघ्या पांचच मिनिटांचे रस्त्यावर

बेळगांव येथील एकच प्रसिद्ध ठिकाण

महाराष्ट्र भुवन

लॉजिंग बोर्डिंगची उत्कृष्ट सोय

बेळगांव]

[मालकः—वाय. व्ही. सहस्रबुद्धे

EVERYTHING IN RUBBER GOODS

- Hospital Requirements
- Cab Tyres
- Mechanical Rubber Goods
- Rubber Gloves
- Rubber Rollers for Textile Mills
- Ebonite Sheets & Rods etc.

The Western India Manufacturers' Agency, Ltd.,

Sir Vithaldas Chambers, 16 Apollo Street, Fort, Bombay

Tel. 32408]

[Telegrams : "Artleather"

— : साठे विस्कटें : —

ऑरेंज व श्रूसवरी

आतां स्थानिक माहकांस अल्प प्रमाणांत मिळू लागलीं. युद्धसमाप्ती झाली असल्याकारणानें परगांवचे माहकांसहि हळू हळू मिळू शकतील.

—साठे विस्कट कं., पुणे २

विविध माहिती

इंपीरिअल बँकेतील हिंदी व युरोपियन अधिकारी

“आपल्या बँकेतील अधिकारी वगचे तीन भाग पाडता येतील: ऑफिसर्स, असिस्टंट्स व सब अकौंटंट्स. फक्त आफिसर्स वर्गातच हिंदुस्थानाबाहेरील लोकांना जागा देण्यात आल्या आहेत. १९३५ साली बँकेतील २२५ ऑफिसर्सपैकी १९२ युरोपियन व ३३ हिंदी होते. आता १२३ युरोपियन व ६४ हिंदी आहेत. इंपीरिअल बँक जेव्हा स्थापन झाली, तेव्हा तिने पांच वर्षांत १०० शाखा उघडल्या पाहिजेत असे तिचेवर बंधन घालण्यात आलेले होते. त्यासाठी अनुभवी अधिकारी एकदम मिळविणे आवश्यक होऊन त्यांची नेमणूक केली गेली. ह्या कारणाने सालच्या नोकरांना बदतीस जागाच उरली नाही. १९२९ नंतर ६३ नवे अधिकारी नेमण्यात आले, त्यापैकी ५४ हिंदी होते. १९४५ ते १९५० च्या दरम्यान बँकेचे बरेच अधिकारी सेवानिवृत्त होतील, त्यावेळी बदतीस बराच वाव मिळेल.” :—बँकेच्या वार्षिक समेत अध्यक्षाने भाषण.

जगांतील सर्वांत मोठी धरणे पंजाबांत होणार

पंजाबमध्ये पांच प्रचंड धरणे बांधण्याची पूर्वतयारी चालू आहे. डॉ. निकेल हे योग्य जागेची निवड करित आहेत आणि सडक व दगड ह्यांच्या थरांचा अभ्यास करित आहेत. ह्या धराणांच्या पाण्यावर चालणारी बजिगृहे उत्तर हिंदुस्थानांत औद्योगिक क्रांति घडवून आणतील, अशी अपेक्षा आहे.

मुंबई प्रांतिक सहकारी बँकेची निवडणूक

मुंबई प्रां. सहकारी बँकेच्या डायरेक्टर बोर्डावर कर्नाटकांतील, महाराष्ट्रांतील व गुजरातमधील मध्यवर्ती बँकांतर्फे अनुक्रमे श्री. उमरगोल, देशमुख व देसाई हे निवडून आले. कर्नाटक-महाराष्ट्रांतील अर्बन बँकांनी श्री. पोतदार ह्यांस व मुंबई-गुजरातमधील अर्बन बँकांनी श्री. वडे ह्यांस निवडून दिले. श्री. मोरे, झुंजारराव व विचारे हे पतपेट्यांतर्फे बोर्डावर आले.

पुना मर्चंट्स को. बँक लि.

वरील बँकेच्या निवडणुकी ता. ५ ऑगस्ट रोजी झाल्या. श्री. ल. ब. भोपटकर हे अध्यक्ष व श्री. द. दि. चितळे हे उपाध्यक्ष निवडण्यांत आले. ता. ७ ऑगस्टच्या बोर्डाच्या समेते श्री. रा. सी. जोशी ह्यांची चेअरमन, श्री. ना. सं. जमदाडे ह्यांची व्ह.इस चेअरमन व श्री. मो. वा. पेणकर ह्यांची ऑनररी एजंट म्हणून निवड केली. गेल्या वर्षी बँकेस ५,०२२ रुपये नफा झाला. भागीदारांस ३% डिव्हिडंड मिळाले.

बार्शी सेंट्रल को ऑपरेटिव्ह बँक लि.

नोटीस

ह्या बँकेच्या सर्व सभासदांस कळविण्यांत येते की, बँकेची वार्षिक साधारण सभा साने मेमोरियल हॉलमध्ये रविवार ता. २३ माहे सप्टेंबर १९४५ रोजी दुपारी ३ वाजता (स्ट. टा.) बँकेच्या नोटीसबोर्डावर प्रसिद्ध केलेल्या विषयांचा विचार करण्याकरता भरणार आहे. त्यावेळी सर्व सभासदांनी हजर रहावे, अशी विनंती आहे, कळवें.

बार्शी
ता. २४/८/४५

बोर्डाच्या हकुमावरून,
र. प. पटवर्धन,
मॅनेजर.

म
च्या
पै
शा
चा

यो
ग्य
मो
ब
द
ला

व्ही.पी. बेडेकर
आणि सन्स लि.
मुंबई.
मसाल्याचे
व्यापारी
पुणे एजंटः—
द. ना. हेजाब

‘अर्थ’ ग्रन्थमाला.

- १ बँका आणि त्यांचे व्यवहार
- २ हिंदुस्थानची रिझर्व्ह बँक
- ३ व्यापारी उलाढाली
- ४ सहकार

Asha

सुंदर व रसिक स्त्रियांची निवड

आशा

सौंदर्य साधनें

विक्रीसंघटनेचा व्याप
पेशावर ते मदुरा व केरळा ते
कलकत्त्यापर्यंत पसरला आहे.

(स्वतःचे डेपो : मुंबई-गोवा-बंगलोर-दिल्ली)

वरील माल तयार करणाऱ्या महाराष्ट्रीय शास्त्रज्ञांचा कारखाना

दि आयडिअल इन्स्ट्र्यूट

४५, प्रिंसिपल स्ट्रीट, मुंबई २.

कारखान्याच्या बाहीसाठी ठेवी घेणे आहेत.

नोगी आणि कं. मुंबई ४

अर्थ

वा. व. र. (ट. स. माफ.) किरकोळ अं. २ आणे.

सहकाराचें सर्वमान्य साधन

आतां युद्ध संपल्याने त्याचा फाकटपसारा आवरण्याचें काम सर्व राष्ट्रांस हातीं घ्यावें लागत आहे आणि ह्या संक्रमणावस्थेंतून स्थिर आर्थिक संघटना त्यांस निर्माण करावयाची आहे. हे काम किचकट तर आहेच, पण पुढील नियोजित कार्यक्रमास तें बाधक न होतां शक्य तर परिपोषकच होईल अशा रीतीनें तें पार पाडलें गेलें पाहिजे. हिंदुस्थानच्या त्वरित औद्योगीकरणाच्या मार्गांत अडचणी येत आहेत, त्या कशा दूर कराव्या ह्याची विवेचना कारखानदार आणि धंदेवाले ह्यांस पडली असल्याचें दिसत असून मध्यवर्ती सरकारहि ह्या प्रश्नाचा काळजीपूर्वक विचार करित आहे. इंग्लंडमध्ये मजूर मंत्रिमंडळानें आपल्या आर्थिक धोरणाची रूपरेखा पुढें मांडली आहे. हिंदुस्थानांत कायदेमंडळांच्या नवीन निवडणुकी लवकरच व्हावयाच्या असून लोकनिष्पत्त मंत्रिमंडळांस येथील आर्थिक अभिवृद्धीविषयीचें धोरण निश्चित करून त्यास मूर्तस्वरूप घ्यावें लागेल. कोणते मोठे धंदे काढणें व चालवणें सरकारच्या कक्षेंत यावें, कोणते स्वाजगी मालकीचे असावे, सेडेगावी व लहान धंद्यांचें संघटन कसें करावें इत्यादि बाबींची पुष्कळ चर्चा झाली आहे आणि तीमध्ये कांहीं मतभेदहि प्रकट करण्यांत आले आहेत. तथापि, शेतीच्या धंद्याची सुधारणा व सेडेगावी उद्योगांची संघटना ह्यांचे संबंधांत करण्यांत आलेल्या सूचनांमध्ये पुष्कळ ऐकमत्य आहे ही विशेष लक्षांत ठेवण्यासारखी गोष्ट आहे.

युद्धकाळांत अन्नपुरवठ्याविषयी ह्या देशांत कटु अनुभव घेऊन तो कायमचा वाढवण्याचें आणि सुधारण्याचें महत्त्व सर्वांस पटलें. पुरेसें आणि पौष्टिक अन्न जनतेच्या पुरवठ्यास येण्यास शेतीच्या धंद्याची उत्पादकता वाढणें आवश्यक आहे आणि त्या दिशेनें संघटित व नेट्याचे प्रयत्न केले जाणें अगत्याचें आहे ह्या विषयी आज कोठेंच शंका किंवा मतभेद नाही. पण शेतीचें उत्पन्न कसें वाढवावयाचें आणि शेतकरी वर्गाच्या प्राप्तीत भर घालून त्याची रहाणी कशी सुधारावयाची? देशाच्या कांहीं भागांत जमीनदारीची जमीनधारणाची पद्धति अस्तित्वांत आहे आणि तेथें दरिद्री कुळांस भारी संड घावा लागतो. तेथें आणि इतरत्र रयतवारी भागांत शेतांचें क्षेत्र अत्यंत मर्यादित असून त्यांत सुधारणा व उत्पादकतेची वाढ अशक्य आहे. देशभर सर्वत्र शेतकऱ्यांस मांडवलाची अडचण भासते, सुधारलेलीं आउते वापरतां येत नाहीत आणि सत-पाण्याचा योग्य पुरवठा होत नाही. अशा स्थितीत शेतीच्या धंद्याची प्रगति होणें दुरापास्त दिसतें आणि तिच्यावर उपाय योजण्याची आवश्यकता प्रतीत होते. अनेक विचारी नियोजकांनी ह्या परिस्थितीवर सहकारी संघटनांचा तोडगा सुचवला आहे आणि त्याच्या सहायानेंच दरिद्री, मागसलेल्या व अत्यंत लहान प्रमाणावर धंदा करणाऱ्या हिंदी शेतकऱ्यांची उत्पादक शक्ती वाढू शकणार आहे असें प्रतिपादलें आहे. शेतकऱ्यांस व्यक्तिशः जें सांपत्तिक व व्यवहारिक बळ स्वतःचा धंदा सुधारून किफायतीचा करण्यास उपलब्ध होऊं शकत नाही, तें परस्पर-सहायानें व संघशक्तीनें प्राप्त करून घेतां येतें हें सहकारी संघटनेचें मूलतत्त्व असल्यानें आणि तें जगातील अनेक

देशांत यशस्वी ठरलें असल्यानें हिंदुस्थानातील शेतीच्या पुनर्घटनेत त्याचाच अवलंब करणें श्रेयस्कर व अगत्याचें आहे असा सिद्धांत त्यांनीं मांडला आहे. त्यांच्या योजनांत पूर्ण एकवाक्यता नसली तरी सहकारी संघटनेचें तत्त्व त्यांत निश्चितपणानें ग्रथित केलें आहे.

अलीकडे प्रसिद्ध झालेल्या दोन पुस्तकांचा ह्यासंबंधांत निर्देश केला असतां तो येथें दिवदर्शनाच्या दृष्टीनें पुरेसा होईल. श्री. डी. एस. डुबे ह्यांनीं आपल्या पुस्तकांत (Our Agricultural Plan - Kitab Mahal, Allahabad) प्रत्येक सेडेगावांत सहकारी पंचायत स्थापन करावी आणि तिनें आपल्या क्षेत्रातील आर्थिक व्यवहार सहकारी संघटनेस धरून एकत्र चालवावे असें सुचवलें आहे. ह्या नियोजित घटनेचा स्थूल मानाचा तपशीलहि लेखकांनें दिला आहे. श्री. बाळसुब्रमनियम ह्यांनीं शेतीसाठी धोरण (A Policy for Agriculture: Oxford University Press) ह्या नांवाची पुस्तिका लिहिली आहे. तीमध्ये स्वतंत्र रीतीनें शेती करणारांचे सहकारी संघ स्थापण्यांत यावे आणि त्यांच्या सभासदांनीं डेन्मार्क, हॉलंड, इत्यादि देशांच्या धर्तीवर सुधारलेल्या पद्धतीनें शेती करावी अशी सूचना केली आहे. हिंदुस्थानांत सहकारी संघटन आतांपर्यंत यशस्वी झालेलें नाही असा अनुभव असतांना पुन्हां त्याच मार्गाचा अवलंब करण्यांत काय अर्थ आहे? अशा आशयाच्या येऊं शकणाऱ्या आक्षेपास लेखकांनें उत्तर दिलें आहे. परिस्थिति अनुकूल करून घेऊन योग्य रीतीनें सरकारनें सहकाराची वाढ केली नसल्यानें त्यास अपेक्षेप्रमाणें यश आलें नाही. ही चूक आतां सुधारून घेतली पाहिजे असें त्याचें सांगणें आहे. सरकारनें स्वतः पुढाकार घेऊन सेडेगावी जीवनाची सहकारी पुनर्रचना घडवून आणली पाहिजे असा वरील दोन लेखकांचा आग्रह आहे. ह्याच प्रकारचे विचार प्रकट करणाऱ्या इतर पुस्तकांचा निर्देश करतां येईल. मासल्यासाठी येथें उल्लेखिलेल्या लेखकांच्या विचारसरणीवरून सेडेगावी आर्थिक जीवनाची घडी सहकारी पद्धतीनें बसवली जाऊन शेती, लहान-सहान उद्योगधंदे व व्यापारी व्यवहार ह्यांस सहकारी बळण लावले गेल्यावांचून हिंदुस्थानच्या अभिवृद्धीचा प्रश्न सुटावयाचा नाही हा सिद्धांत कसा सर्वमान्य झाला आहे हें दिसून येतें. ह्यासंबंधांत सरकारचें विधायक धोरण आणि कार्य नियोजित पुनर्घटनेस चालना देणारें, पोषक व सहायक असणें अगत्याचें आहे हेंहि स्पष्ट आहे.

आयुर्विमा कंपन्यांचे डायरेक्टर व भागीदार

आयुर्विमा कंपनीच्या डायरेक्टर बोर्डातील सभासदांत कोणत्याहि प्रकारचा बदल झाला, तर ती गोष्ट एक इंग्रजी व एक स्थानिक अशा दोन भाषांतील वृत्तपत्रांत कंपनीनें जाहीर केली पाहिजे, अशी शिफारस जहांगिर कमिटीनें केली आहे. कंपनीच्या प्रत्येक भागीदारानें, तो धारण करित असलेल्या भागांत किंवा इतर भागांत त्याचा हितसंबंध किती आहे, हें कंपनीस कळविलें पाहिजे. भाग वर्ग होण्याचें वेळीं, ते ज्याचे नांवें वर्ग व्हावयाचे, त्यानें भाग वास्तविक कोणासाठी धारण करण्यांत येत आहेत, हें स्पष्ट करून सांगितलें पाहिजे. कोणासहि विमा कंपनीच्या एकूण वसूल भांडवलाच्या १०% भागांपेक्षा अधिक भागांवर अधिकार प्राप्त होऊं दिला जाणार नाही. बँक अथवा इनव्हेस्टमेंट कंपनी ह्यांचे बाबतीत हें प्रमाण ५% राहिल.

बडोद्याच्या महाराजांची इस्टेट-खरेदी

बडोद्याच्या महाराजांनीं इंग्लंडमध्ये ८७ एकरांची एक इस्टेट नुकतीच खरेदी केली आहे.

पालघर येथील छियांची पहिली सहकारी संस्था

कस्तुरबा सहकारी उद्योग मंदिर, लि.

पालघर तालुक्यांत नसली तरी खुद्द पालघर येथे सहकारी चळवळ आस्ते कदम आगेकूच करीत आहे. मुंबई प्रॉव्हिन्शियल को-ऑपरेटिव्ह बँकेची शाखा पालघर येथे येऊन जवळ जवळ १५ वर्षे झाली. शिवाय पालघर पॅडी सेठ सोसायटी आणि पालघर पीपल्स को-ऑपरेटिव्ह बँक या दोन जुन्या सहकारी संस्था येथे आहेत. या संस्थांत गेल्या वर्षांत दोन नवीन संस्थांची भर पडली. एक पालघर तालुका हॉटेल अँड बेकरी ओनर्स को. कॅम्पमर्स सोसायटी आणि दुसरी पालघर तालुका को. कॅम्पमर्स सोसायटी. या सर्व सहकारी सोसायटींचा पुरुष वर्गाने चालविलेल्या आहेत. ह्या संस्थांना एक प्रकारे पुरक अशी छियांनी स्थापलेली 'कस्तुरबा सहकारी उद्योग मंदिर, लि.' ह्या नावाची एक प्रोड्यूसर्स सोसायटी येथे निघाली आहे. तिची पहिली साधारण सभा रविवार ता. २२-७-४५ रोजी पालघर येथे मुंबईच्या श्री. सौ. विमल बेन मेहता यांच्या अध्यक्षतेखाली झाली. सभेला गावांतील बराच महिलासमाज उपस्थित होता. शिवाय पुरुषवर्गाहि हजर होता. बोर्डी, चिंचणी, विरार आणि वसई येथील कांहीं प्रमुख सज्जदस्थहि ह्या सभेस उपस्थित राहिले.

सुरवातीला सोसायटीच्या एक प्रमोटर कु. जयंतीबेन श्रॉफ यांनी ही सोसायटी स्थापण्याचा हेतु निवेदन करून अशा प्रकारच्या सोसायटीच्या आपल्या देशाला किती आवश्यकता आहे हे प्रतिपादिले. नंतर सभेच्या कार्यक्रमानुसार सभेची कामे—पोट-नियम स्वीकारणे, व्यवस्थापक कमिटी निवडणे, पुढील वर्षाचा कार्यक्रम आखणे इ.—झाल्यावर उपाध्यक्षपैकी श्री. मुकुंदराव सभे आणि श्री. गोविंदराव वर्तक यांची समयोचित भाषणे झाली. नंतर श्री. संडागळे, बँक इन्स्पेक्टर, पालघर यांचे 'सहकार' या विषयाचे विवेचन करणारे आणि प्रोड्यूसर्स सोसायटीचे महत्त्व प्रतिपादणारे छोटेसे भाषण झाले. शेवटी अध्यक्ष श्री. सौ. विमल-बेन मेहता यांनी आपले अध्यक्षीय भाषण सुमारे पाऊणतास केले. या भाषणांत त्यांनी अशा सोसायटीचाबाबत स्वतःचा अनुभव सांगून त्या यशस्वी रीतीने कशा चालवाव्यात हे योग्य शब्दांत व माहिती देऊन सांगितले. त्यांचे एकंदर भाषण विचारपूर्ण आणि 'आधी केले मग सांगितले' या प्रकारचे असल्यामुळे ते परिणामकारक झाले. शेवटी आभारप्रदर्शन होऊन सभा बरखास्त झाली.

ठाणे जिल्ह्यांत अशा प्रकारची ही पहिलीच सहकारी सोसायटी आहे.

पूना डि. को. रुपी बँक लि.

(वार्षिक रमा : २ सप्टेंबर, १९४५)

वरील बँकेच्या पटावर १६२२ सभासद आहेत. वसूल भांडवल ३७,६२५ रुपये असून रिझर्व फंडांत १२,६३८ रुपये व बँक डेट रिझर्वमध्ये ७,१०७ रुपये आहेत. ठेवी १,६३,५०२ रुपयांच्या आहेत. बँकेने ८२,९३२ रुपये सरकारी व तत्सम रोखे खात गुंतविले आहेत व १,४१,७०१ रुपये कर्जांक दिले आहेत. थकवाकीचे एकूण कर्जांशी प्रमाण १२% पडते. थकवाकी बरीच वसूल झाली आहे. अहवालाचे वर्षी बँकेस २,४६८ रुपये नफा झाला. भागीदारांस ३३% डिव्हिडंड देण्यास १४१० रुपये लागतील. १९४४-४५ मध्ये श्री. जे. न. घडफळे हे सहागार मंडळाचे अध्यक्ष व श्री. चिं. ल. तिले, बी. ए., हे कार्यकारी मंडळाचे चेअरमन होते. श्री. वा. ग. भावे (मॅनेजर) ह्यांनी थकवाकी वसूल करण्याचे कामी बरीच मेहनत घेतली, असे कार्यकारी मंडळाने रिपोर्टीत नमूद केले आहे.

मुंबई इलाख्यांतील सहकारी चळवळीच्या केंद्रस्थानी असलेली

शेतकऱ्यांची प्रांतिक बँक

म्हणजेच

बॉम्बे प्रॉव्हिन्शियल को-ऑपरेटिव्ह बँक, लि.

(सहकारी कायद्यान्वये नोंदलेली)

स्थापना १९११.

मुख्य कचेरी-सर विठ्ठलवास ठाकरसी मेमोरिअल बिल्डिंग, ९, बेक हाउस लेन, कोट मुंबई.

टेलिफोन नं. १५४६१

तारेचा पत्ता 'फार्मर बँक'

अधिकृत भांडवल :: रु. २५,००,०००

काढलेले भांडवल :: रु. २२,००,०००

भरलेले भांडवल :: रु. १९,८९,५००

खेळते भांडवल रु. ५,००,००,००० वर

.....शाखा व उपशाखा.....

१ सातारा (जि. सातारा)	२४ लासलगांव (जि. नाशिक)
२ कऱ्हाड "	२५ मालेगांव "
३ किलोस्करवाडी "	२६ नांदगांव "
४ कोरेगांव "	२७ घोटी "
५ इस्लामपूर "	२८ सटाणा "
६ शिराळे "	२९ येवले "
७ तासगांव "	३० मनमाड "
८ वाई "	३१ धुळे (जि. पश्चिम ब्रह्मदेश)
९ लोणंद "	३२ दोंडाईचे "
१० भिवंडी (जि. ठाणे)	३३ नंदुरवार "
११ कल्याण "	३४ साक्री "
१२ पालघर "	३५ शहादे "
१३ अकलूज (जि. सोलापूर)	३६ शिरपूर "
१४ अहमदनगर (जि. अहमदनगर)	३७ शिंदसेडे "
१५ बेलापूर रोड "	३८ तळोदे "
१६ कोपरगांव "	३९ नरदाणा "
१७ पाथर्डी "	४० दोहद (जि. भंडोच व पंचमहाल)
१८ राहुरी "	४१ गोधा "
१९ शेवगांव "	४२ झालोद "
२० धोबोरी "	४३ पनवेल (जि. कुलाबा)
२१ बेलापूर (गाव) "	४४ नाडियाद (जि. सेढा)
२२ विरमगांव (जि. अहमदाबाद)	४५ आनंद "
२३ नाशिक (जि. नाशिक)	४६ योरसाड "

या बँकेत मुदतीच्या, चालू व सेव्हिंग बँक ठेवी स्वीकारल्या जातात आणि इलाख्यांतील बहुतेक सर्व प्रमुख ठिकाणी हुंडीचा व्यवहार केला जातो.

या बँकेत येणारा पैसा, शेतकरी व इतर अल्प उत्पन्नाचे लोक, यांच्या प्रत्यक्षपणे उपयोगी पडतो.

पूर्ण माहितीकरिता हेड ऑफिस अगर शाखा-कचेऱ्यांस लिहा.

व्ही. एल. मेहता,
मॅनेजिंग डायरेक्टर.

स्फुट विचार

सकस अन्नपुरवठ्याविषयी चौकशी

हिंदी आर्थिक जीवनातील वैगुण्ये दूर करून ते अधिक सुसमय व्हावे याकरिता युद्ध संपताच अमलात आणता येतील अशा योजना ते चालू असतांनाच तयार करण्याचे सरकारने ठरविले होते. आता युद्ध संपून गेले तरी अजून कांहीं चौकशा व्हावयाच्या राहिल्या आहेत आणि त्यांचा आराखडा तयार होत आहे. सामान्य जनतेचे अन्न पुरेसे सकस नसते आणि त्यामुळे लोकांचे आरोग्य नीट रहात नाही याची जाणीव सर्वांस झाली आहे. शक्तिवर्धक अन्नाचे उत्पादन व त्याची वाटणी सध्या कोणत्या स्थितीत आहे आणि ही स्थिति सुधारण्यास कोणते उपाय योजिले पाहिजेत यासंबंधाने माहिती गोळा करण्याच्या कामास हिंदुस्थान सरकारने प्रारंभ केला आहे. सर जोसेफ भोर हांच्या अध्यक्षतेखाली नेमलेल्या जनतेच्या आरोग्याचा विचार करण्यासाठी नेमलेल्या समितीच्याही कक्षेत सकस अन्नाच्या पुरवठ्याचा प्रश्न येतो आणि त्या समितीचा रिपोर्ट अजून प्रसिद्ध व्हावयाचा आहे. हिंदी जनतेची सध्याची प्राप्ति लक्षांत घेतां तिला इच्छित सकस अन्न मिळणे दुर्घट आहे, तेव्हा लोकांची आर्थिक उत्पादकता आणि प्राप्ति वाढवण्याचे उपाय योजणे ही गोष्ट अत्यंत महत्त्वाची आहे. तथापि, नियोजित चौकशीतून विश्वसनीय माहिती बाहेर येईल हा तिचा उपयोग आहे.

औद्योगीकरण दोन वर्षे पुढे ढकलले

हा देशाच्या औद्योगीकरणाच्या योजना तयार होऊन त्यांचेसाठी आवश्यक असलेली यंत्रे मागवण्याच्या हेतूने प्रमुख हिंदी कारखानदार ब्रिटिश व अमेरिकन धंदेवाल्यांशी बोलणी करण्याकरिता गेले होते आणि त्यांचा दौरा पुरा होऊन ते परत येत आहेत. हिंदुस्थान सरकारचे नियोजन मंत्री, सर आर्देशीर दलाल अशाच उद्देशाने इंग्लंड व अमेरिका या देशांत वाटाघाटी करून परत आले आहेत. त्यांनी आपल्या कामगिरीचा वृत्तांत नुकताच सांगितला त्यावरून वरील दोन्ही राष्ट्रे स्वतःची आर्थिक घडी पुन्हा बसवण्यांत गुंतली असल्याने त्यांस हिंदुस्थानास हवी असलेली यंत्रसामुग्री आणखी दोन वर्षेपर्यंत तरी पुरवता येणार नाही असे दिसते. हिंदी घटना कायद्यांत ब्रिटिश धंदेवाल्यांच्या हिताचे रक्षणासाठी निर्बंध घातलेले आहेत, ते दूर व्हावे अशा विषयी बोलणी सर आर्देशीर हांनी केली, पण घटनेचा सर्वत्र प्रश्नच आतां चर्चित जावयाचा असल्याने तीं निष्फळ झाली. स्टॅलिंग शिल्कांच्या विनियोगासंबंधानेही अजून कांहींच निश्चित सांगता येत नाही. अशा रीतीने हिंदुस्थानच्या औद्योगीकरणाचा प्रारंभ लांबणीवर पडला आहे असा निष्कर्ष या निवेदनावरून आणि टाटा-बिर्लादि कारखानदारांच्या प्रसिद्ध झालेल्या उद्गारांवरून निघतो.

ग्रामोद्धार कार्याविषयीचा सरकारी वृत्तांत

मुंबई प्रांतांत सरकारने चालवलेल्या ग्रामोद्धार कार्याचा १९४३-४४ सालाबाबतचा वृत्तांत अलीकडे प्रसिद्ध झाला आहे. या कार्याशी संबंध असलेल्या निरनिराळ्या खात्यांतील अधिकाऱ्यांस युद्धपरिस्थितीने निर्माण केलेल्या अडचणींत आपला कारभार करावा लागला तरी, ग्रामोद्दाराचा कार्यक्रम चालू राहिला असे या अहवालांत म्हटले आहे आणि जमीन सुधारणा, सुधार-

लेली शेतीची साधने, बी व सते हांचा पुरवठा, पिकांच्या रोगांचे निवारण, जनावरांची जोपासना, शेतमालाच्या विक्रीची व्यवस्था, आरोग्य, शिक्षणप्रसार इत्यादि बाबतींत झालेल्या प्रगतीची माहिती दिली आहे. सहकारी चळवळीसंबंधाने वृत्तांतांत असे म्हटले आहे की, प्रांतांतील एकूण ६,१३५ सोसायट्यांपैकी ४,०९४ प्राथमिक कडे देणाऱ्या शेतकरी सोसायट्या आहेत. तथापि, अलीकडे या संस्थांत बी, सते, आऊते व घरगुती उपयोगाचे जिन्नस हांचा पुरवठा करण्याचे कामही हातीं घेण्याची वाढती प्रवृत्ति दिसून येत आहे. धान्य आणि इतर नियंत्रित मालाच्या वाटण्याचे काम सुव्यवस्थित रीतीने चालूकेल्या सोसायट्यांकडे सोपवून त्यांस उत्तेजन देण्याचे धोरण सरकारने अंगिकारल्याकारणाने ही प्रवृत्ति बळावली आहे. कर्जनिवारणाचा कायदा फलद्रूप व्हावा एवढ्याकरिता पिकांच्या तारणावर शेतकऱ्यांस अल्प व्याजांने पैसे पुरवणाऱ्या सोसायट्या स्थापन केल्या जात आहेत आणि शेतकऱ्यांच्या विक्रीची सहकारी व्यवस्था करण्यांत येत आहे. वृत्तांताच्या वर्षी तालुका डेव्हलपमेंट असोसिएशन्सची संख्या दोहोनीं वाढून ११५ झाली. "अधिक धान्य पिका" या मोहिमेस त्यांचे उत्कृष्ट सहाय झाले आहे. कांहीं सोसायट्या (उदाहरणार्थ, पू. खानदेशातील) जनावरे व कोबड्या हांच्या पैदाशीचेही काम करित आहेत. बेटर फार्मिंग सोसायट्यांची संख्या सहानीं वाढली व ५२ झाली. त्यांचे कार्य तालुका डेव्हलपमेंट असोसिएशन्सच्या कामास पूरक असे आहे. मल्टिपर्पज सोसायट्यांच्याही संख्येत वाढ होऊन ती १०५ झाली. खेडेगावांत धान्य वाटण्याचे काम या संस्थांकडे सरकारने दिल्यामुळे एका वर्षांत ही वाढ २६ ने झाली. ग्रामसुधारणेच्या निरनिराळ्या बाबी खेडेगावी सहकारी सोसायट्यांनी हातीं घेऊन उपयुक्त कामगिरी बजावल्याची कित्येक उदाहरणे वृत्तांतांत नमूद करण्यांत आली आहेत.

पोंच

'विकास' (धरमपेट, नागपूर.)

वरील नांवाचे "विद्यार्थ्यांसाठी अभिनव मराठी साप्ताहिक नागपूर येथे सौ. सुशिला मोहनी, बी. ए., बी. टी., सुपरिंटेंडेंट, मिडे गर्ल्स हायस्कूल, हांच्या संपादकत्वाखाली गणेश चतुर्थी (१०-९-४५) पासून सुरु होणार आहे. "विद्यार्थ्यांना सामान्य ज्ञान देण्याची फारच आवश्यकता आहे; ही गरज भागविणे हे प्रस्तुत साप्ताहिकाचे मुख्य उद्दिष्ट राहिल." 'विकास' चा आकार डबल क्राऊन ३, पृष्ठे २० व वा. व. ६ रु. राहिल.

RECENT PUBLICATIONS

Report of the Eighteenth Bombay Provincial Co-operative Conference. ... Rs. 1-8/-

Co-operative Distribution in Bombay, by M. P. Nagarsheth, B. Com., ... Rs. 2-8/-

Report of the Post-War Development Committee. ... Rs. 0-4/-

Can be had from: The Provincial Co-operative Institute,

9, Bakehouse Lane, Fort, BOMBAY.

सहकारी चळवळीच्या प्रसाराची आवश्यकता

सांगली संस्थान तृतीय सहकारी परिषदेत स्वागताध्यक्ष
श्री. पु. श्री. मोकाशी, ह्यांचे माषण.

सांगली संस्थान पहिली सहकारी परिषद सन १९२७ साली
झाली व सन १९४१ साली द्वितीय सहकारी परिषद भरली.
तृतीय सहकारी परिषद एप्रिल १९४५ मध्ये भरली.

सामान्य अथवा गरीब मनुष्याची उन्नति, व त्यासाठी मोठ्या
रकमांच्या युद्धोत्तर योजना, हे दोन मुद्दे हल्लीं सर्वत्र चर्चिते जात
आहेत. आपली सहकारी चळवळ मुख्यतः सामान्य माणसें
(शेतकरी, विणकर, छोटे उत्पन्नदार) यांचेसाठीच जन्माला
आलेली आहे. म्हणून या युद्धोत्तर योजनांमध्ये या चळवळीचे
स्थान केव्हाही महत्त्वाचेच राहिल. याच उद्देशाने हिंदुस्थान सर-
कारने या विषयाकरता एक कमिटी नेमली असून आपल्या सांगली
दरबारनेही नेमलेल्या एका कमिटीकडे हा विषय सोपविला आहे.

सन १९४४ अखेर एकूण सांगली संस्थानांतील सहकारी
संस्थांची संख्या ११८ असून सभासदांची संख्या १२४८७ आहे.
सेव्हते भंडवल २१४४२७१ रु. असून रिझर्वफंड रु. २९८८८१
आहे. या ११८ संस्थांत ९२ शेतकी, २२ नॉन-अग्रिकल्चरल
व ४ बँका आहेत. या कालखंडांत या चळवळीची जी
प्रगति दिसून येते, त्याचे श्रेय सहकारी खाते, हल्लींचे
रजिस्ट्रार श्री. एच. बी. कुलकर्णी, व सांगली स्टेट को.
सुपरवायझिंग युनियन यांना प्रामुख्याने दिले पाहिजे. वरील माहि-
तीवरून आपल्या संस्थानांतील या चळवळीची प्रगति दिसून
येईल; परंतु आसपासच्या ब्रिटिश मुलुखांतील चळवळीकडे पहिल्यास
आपण अद्यापि बरेच मार्गे आहोत असे दिसून येईल. यापेक्षा
आपणांस फारच पुढे गेले पाहिजे. आपल्या संस्थानांत शेतकऱ्या-
प्रमाणे विणकरांचाही मोठा वर्ग आहे, त्यांचीही सहकारी तत्त्वावर
आपण संघटना केली पाहिजे.

कोणत्याही सोसायटीची आपण पाहणी केल्यास दिसून येईल
की, सेव्ह्यांतील फारच थोडे लोक सोसायटीचे सभासद होतात.
प्रत्येक सेव्ह्यांत सहकारी संस्था निघणे जरूर आहे. असा प्रयोग
एका तालुक्यांत तरी करून पाहणे अवश्य आहे. हल्लीं लढाईमुळे
मिळणाऱ्या बाजारभावाने बऱ्याच शेतकऱ्यांजवळ थोडा फार पैसा
असणे संभवनीय आहे; म्हणून या सर्वांचा फायदा घेऊन सुधार-
लेल्या शेतीच्या साधनांचा सरकारच्या साहाय्याने प्रयोग करणे
शक्य आहे म्हणून एका तालुक्यापुरता तरी प्रयोग करून पाहण्या-
बद्दल सूचना करणे गैर होणार आहे.

हाच परिस्थितीचा फायदा घेऊन हल्लीं आपल्याकडे केवळ
क्रेडिट सोसायटीचाच निघत आहेत, त्या ऐवजी इतर विविध प्रकार-
च्या सोसायटीच्या आपल्यास काढता येतील. व अशाप्रकारे सेव्ह्यांचे
आर्थिक जीवन संपूर्णतः सहकारी तत्त्वावर नेण्याचा प्रयत्न करतां
येईल. उदा. एखाद्या सेव्ह्यांत इलेक्ट्रिसिटी प्लँट बसवून व बोअर्स
टाकून अगर लगतच्या नदी ओढ्याचे पाणी घेऊन जिरायत अस-
लेली जमीन बागायत करतां येईल.

आपली संस्थानची इन्स्ट्रुट्यूट अधिक संघटित करून तिचे
मार्फत प्रचार, शिक्षण वगैरे गोष्टी हातीं येणे अत्यंत जरूरीचे आहे.
कारण प्रचार व शिक्षण हीं दोन्ही कामे सहकारी चळवळींत किती
महत्त्वाची आहेत, हे सांगणेची जरूरी नाही. चांगले पंच व चांगले
सेक्रेटरी यांचेवरच या चळवळीची उभारणी आहे. कारण ते
आपल्या या इमारतीचे आधारस्तंभच आहेत.

आपल्यापुढील कांहीं प्रश्न

युद्ध संपले; काळजी सुरू झाली

श्री. संपादक "अर्थ", यांसी—

सा. न. वि. वि.

महायुद्ध संपले. जगाच्या कानाकोपऱ्यांत विद्युद्देगाने ही
बातमी पसरली, विजयी राष्ट्रांत विजयानंदाची एकच लाट
उसळली. युद्धकार्याच्या निमित्ताने देशी-विदेशी असलेली सह-
मंडळी आपापल्या घरी लवकर यावयास मिळणार म्हणून आन-
दाने वेहोव झाली. प्रियजनांची पुनर्भेट-कल्पनाच मनोहारी आहे,
गोडी अवीट आहे.

विमानांची घर घर नि बाँबची आग-थांबली. पराभूत राष्ट्रे
स्तब्ध झाली. शेळ्या-मेंढ्यांचे, गव्हा-कणसांचे राष्ट्र होणार म्हणून
हळहळत असतील. उद्योगधंदे हाच ज्याचा प्राण त्याला शेतकरी
वनविल्यास त्याची मानहानी किती तीव्र असेल याची कल्पना
केलेली बरी. जागतिक शांतता प्रस्तापित करण्याचा हा एक
मार्ग खरा; पण तो मानवी समतेच्या व सुरक्षिततेच्या तत्त्वावर
अधिष्ठित आहे का? नव्वद वर्षांच्या वयोवृद्ध मार्शल पेटॉ यांनी
त्यांचेवर भरण्यात आलेल्या राजद्रोहाच्या संटल्याचे वेळी काढ-
लेले उद्गार मानवी जीवनाचे ध्येयमार्ग दर्शवितात. "माझे
जीवित नि स्वातंत्र्य तुमच्या हातीं असेल, पण माझा स्वाभिमान
मात्र तुम्हांला हिरावून घेतां येणार नाही." मार्शल पेटॉचे
शब्द प्रासंगिक आहेत, पण ते मार्मिक वाटतात.

हिंदुस्थानांतील ४० लक्ष मंडळी युद्धकार्यांत गुंतली होती
पैकी २० लक्ष मंडळी आघाडीवर होती. ती लवकरच स्वगृहीं
परततील अन् त्यांचे यथोचित स्वागतहि होईल. जग पाहून
आले त्या मंडळींचीं मनं सुसाला आसावलेलीं असतील. आकां-
क्षांनीं भारावलेलीं असतील. कांहीं शरीराने पंगू झालेलेहि असतील.
त्यांना सुख-समाधान देणे, दैनंदिन व्यवसाय देणे हे आपले
पहिले कर्तव्य आहे.

सरकारी निरनिराळ्या खात्यांत युद्धोपयोगी व युद्धजन्य
कारखान्यांत काम करणारी कितीतरी मंडळी आतां बाहेर पड-
तील. त्यांत ख्रियाहि आहेत. या सर्वांच्या जीवोद्योगाच्या काय
व्यवस्था आम्ही केल्या आहेत ?

जपानी युद्ध अपेक्षेपेक्षां लवकर संपले अन् सरकारी कांहीं
योजना अजून पुऱ्या व्हावयाच्या आहेत, कांहीं अमलांत याव-
याच्या आहेत ! सर्वसाधारण रूपरेषा देण्यांत येते त्यावरून ५०
टक्के मंडळींची सरकार व्यवस्था करील असे दिसते. बाकीच्या
मंडळींची कारखान्यांतून व शेतकी जीवनांत सोय करण्याचा
विचार दिसतो. तथापि त्याबाबत सरकारी निश्चित घोरण जाहीर
झाल्याखेरीज मोठ्या प्रमाणावर जागा निर्माण होतील असे वाटत
नाहीं. आजच्या किंमती घसरल्या अन् परदेशी मालाची चढा-
ओढ सुरू झाली म्हणजे आजच्या इतका तरी रोजगार टिकतो
कां नाही हाच आज काळजीचा प्रश्न आहे.

शांतता सर्वांनाच हवी आहे. पण ती टिकण्याकरितां बेकारी,
अज्ञान, दौर्बल्य, आळस नि दारिद्र्य ह्या पंचरिपुंवर विजय मिळ-
विला पाहिजे.

युद्धकार्याकरितां अमाप पैसा व मनुष्यबळ निर्माण होऊं
शकतात. शांततारक्षणाकरितां मग तो कमी कां पडावा ?

वर्ग पुस्तकें बंद
टाटा स्टील २५-८-४५ ते २२-९-४५
बीबि हाईंग ३१-८-४५ ते १४-९-४५
कोहिनूर १-९-४५ ते १७-९-४५

मुंबई शेअर बाजार
(वि. म. लिमये आणि मं. यांजकडून)

व्याज-वजा (xd)
हंदूर माळवा रु. ३५-२७-८-४५
कोहिनूर रु. ९ सं. दि. १९-९-४५
हाईंग रु. २५ दि. २७-९-४५

१९४४ मधील चढउतार	दिलेल्या व्याज † संडिन S अंतिम	व्याज केंद्रां मिळतें	कंपनीचे नांव	मूल रु.	सोमवार दि. २०/८/४५	मंगळवार २१/८/४५	बुधवार २१/८/४५	गुरुवार-शुक्रवार २३/८/४५ २४-८-४५	सोमवार २७/८/४५
२३१५; १९१६	१२९-८-९	ऑगस्ट	टाटा डिफर्ड्स	३०	२१६७-८	२१७७-८	२१५६-४		२१८३ १२-०
३३५; ३६९	२३-०-०	ऑगस्ट	टाटा आर्दिनरी	७५	४०३-८	४०७-८	४०३-८		४०७-८
२२०१; १६९५	२५-०-०†	मार्च-सप्टे.	बॉम्बे हाईंग	२५०	१९३१-४	१९४६-४	१९३३-१२		१९५८-१२
७६५; ५३३	९-०-०†	मार्च-सप्टे.	कोहिनूर	१००	५७३-०	५७६-८	५६६-०		५७६-०
६५३; ४७५	२२-०-०	मे	स्वदेशी	१००	५२२-८	५२७-०	५१८-०		५२९-०
४९८; ३६१	६-०-०†	नोव्हें.-एप्रिल	नागपूर	१००	३६४-०	३६३-८	३६०-०		३६५-०
३७७; २६५	१५-०-०	एप्रिल	फिनले	१००	२७८-८	२७८-८	२७५-०		२७८-०
३९४; २८२	९-०-०S	ऑक्टो.-एप्रिल	गोकाक	१००	२८३-८	२८५-०	२८६-०		२८९-०
३०५; २१८	१२-०-०S	जाने.-जुलै	सिंक्लेक्स	५०	२८०-०	२८६-०	२८०-८		२८७-०
५-१०-६; ३-६	०-४-०	मार्च	अपोलो	२	३-१५-०	३-१४-३	३-१३-०		३-१४-०
२१-१४; १३-४-६	०-१५-०	मे	इंडि. यु. ऑर्डि.	१०	१३-१०-६	१३-११-६	१३-८-६		१३-९-०
४-९; २-७	०-३-०	मे	डिफर्ड्स	१	२-११-६	२-११-६	२-१०-०		२-११-६
१२७०; ६३०	३५-०-०	ऑगस्ट	हंदूर माळवा	१००	६९०-०	६८७-८	६७७-८		६४५-०+
२५४; २१६	७-०-०	जानेवारी	असो. सीमेंट	१००	२०९-०	२०८-४	२०७-१२		२०८-१२
२५९; २१९	९-०-०	जानेवारी	बिलापूर शुगर	५०	२१४-०	२१४-०	२१३-०		२१५-०
५७५; ३७६	७-८-०	डिसेंबर	बॉम्बे बर्मा	१२५	५६२-८	५६१-४	५५२-८		५५२-८
३८; २९-२	१-४-०	जानेवारी	शिंदिया स्टीम	१५	३६-२	३६-४	३५-१५		३६-२
			३ १/२ रोले	१००	१०१-६	१००-१५ ६	१००-१२		१०१-६-०

सोमवार दि. २७-८-४५ चे भाव

३% गव्हर्नमेंट लोन्स

१९४६	१०२-७-०
१९५१-५४	१०१-७-०
१९५७	१००-१०-०
१९६३-६५	९९-२-०
१९६६-६८	९८-५-०

बँका

बरोडा	१४४-०
सेंट्रल	८०-१२
इंडिया	१८७-८
इंपी	{ २१९२-८
	{ ५६१-४
रिझर्व्ह	१३६-८
यूनियन	८-१०

वीज कंपन्या

आंध्रा व्हॅली	१८२२-८
बॉम्बे ट्रॅम	१४३-८
टाटा हायड्रो	२०१-८
टाटा पॉवर	१८६२-८

संकीर्ण

अलकोक	४०६-४
बीबे स्टीम	५८७-८
न्यू इंडिया	८२-८
शिवराजपुर	५०-०
टाटा केमिकल	१८-१२
टाटा ऑईल	६७-८

गोकुळअडमीनिमिक्त गुरुवार, शुक्रवार दि. ३० नि दि. ३१ ला बाजार बंद असून शनिवारी १-९-४५ ला बाजार उघडा राहिल.

दि कराड अर्बन को. ऑपरेटिव्ह बँक लिमिटेड कराड

भागीदारांस नोटीस

बँकेच्या भागीदारांची अहवासावी वार्षिक साधारण सभा रविवार तारीख १९/९/४५ रोजी सकाळी नऊ वाजता (हल्लीच्या वेळेप्रमाणे) बँकेचे इमारतीत भरणार आहे. त्यावेळी बँकेचा सन १९४४-४५ सालचा अहवाल व ताळेबंद मंजूर करणे, नियम-प्रमाणे डायरेक्टर्सची निवडणूक, अध्यक्ष व व्हाइस चेअरमन यांची निवडणूक, पोटनियम दुरुस्ती वगैरे कामे केली जातील.

डायरेक्टर्सच्या निवडणुकीबाबत मतनोंदणीची वेळ सकाळी ९-३० ते १-३० अशी आहे. तसे सदर वेळी सर्व सभासदांनी अगत्य येण्याचे करावे अशी विनंती आहे.

कराड २४-८-४५ }

म. वि. खंडकर,
मॅनेजिंग डायरेक्टर.

इतकी धाडसी स्त्री रुपेरी पडद्यावर आलीच नाही!

नवयुगचा नवा सामाजिक बोलपट!

पन्ना

दिग्दर्शक- नजम नकवी. भूमिका-

गीता निजामी,

जयराज, डेविड, कुसुम देशपांडे

१० वा गर्दीचा आठवडा! श्रीकृष्ण-पुणे फोन नं. ९११००१

रोज ६।। व १० वाजता.

शनि. रवि. सोम. जादा खेळ ३।। वा.

आगाऊ ति. विक्री थिएटरवर नेहेमीप्रमाणे.

—पिअरलेस प्रकाशन—

गोकुळअडमीनिमिक्त ता. ३१ रोजी जादा खेळ दु. ३।। वा.

शेतकरी कर्ज निवारण कायद्याचा प्रचार

ठिकठिकाणच्या सभा

मे. सब-ऑडिटर फॉर डेट रिलीफ वर्क, जळगाव, श्री. क्षीरसागर, यांनी यावल तालुक्यांत (जि. पूर्व स्वानदेश) माहे जुलै १९४५ महिन्यांत ठिकठिकाणी सभा भरवून शेतकऱ्यांना कर्जनिवारण कायद्यासंबंधी माहिती दिली व प्रत्यक्ष अर्जांचे फॉर्म्स भरण्यासंबंधी मदत केली. त्याचप्रमाणे यावल येथे तालुक्यातील सर्व सोसायटीच्या सेक्रेटरी व पंचमंडळी यांची सभा भरवून त्यांनाही ह्या बाबत माहिती दिली. सेक्रेटरीस अर्ज कसे भरावे याबद्दल ट्रेनिंग दिले. सदर प्रसंगी तालुक्यातील प्रमुख चालक मे. व्यंकट भगा पाटील (विरावळी) व मे. के. एम. चौधरी (यावल तालुका को. सु. युनिअन चेअरमन) यांनी हजर राहून उत्तम प्रकारे मदत केली. ह्याबद्दल मुलकी खात्याकडून देखील पूर्ण सहकार्य दिले जात आहे. सर्व शेतकरी वर्गात या कायद्याबाबत जागृती होऊ लागली आहे. पुढील महिन्यांत लवकरच तालुक्यातील सर्व तलाठी वर्गासहि मे. मामलेदारसाहेब यांचे कचेरीत या बाबत व अर्ज भरण्याबाबत माहिती देण्यांत येऊन शेतकरी वर्गास अर्ज करण्यास शक्य ती मदत करण्याबद्दल प्रचार करण्यांत येणार आहे.

* *

चोपडा तालुक्यांत मे. मॅनेजिंग डायरेक्टर साहेब प. सा. सेंट्रल को. बँक लि. जळगाव यांचे नेतृत्वाखाली जुलै महिन्यांत हातड बु॥, वेळोवे, चोपडा, आढावद या सेंटर्सना सहा ग्रुप मिटींग्ज भरविण्यांत आल्या असून एकूण ३४ सेड्यांतील शेतकऱ्यांना कर्ज निवारण कायद्याची व अर्ज भरणेबद्दलची माहिती दिली. चोपडे तालुक्यातील को. के. सोसायटीच्या सेक्रेटरीची मिटींग भरवून त्यांना अर्ज भरणेबद्दल माहिती दिली. सोसायटीच्या मॅनरांच्या कर्जांच्या याद्याही बोर्डाकडे योग्य त्या अधिकाऱ्यांमार्फत मुदतीत पाठविणेबद्दलचे महत्त्व त्यांना पटवून दिले.

रावेर तालुक्यांत मे. डिस्ट्रिक्ट को. ऑपरेटिव्ह ऑफिसरसाहेब जळगाव यांचे देखरेखीखाली रावेर, वाघोदा बु॥ व सिर्डी बु॥ सेंटर्सना तीन ग्रुप मिटींग्ज भरविण्यांत आल्या. या सेंटर्सना २९ गावांतील लोक हजर असून त्यांना कर्जनिवारण कायद्याची व अर्ज भरणेची माहिती दिली. को. के. सोसायटीचे सेक्रेटरीची मिटींग भरवून त्यांनाही वरीलप्रमाणे माहिती दिली. तसेच तालुक्यांतील दहा सेड्यांत १० मिटींग्ज भरवून शेतकऱ्यांना सदर कायद्याची व फॉर्म भरणेची माहिती दिली. रावेर तालुका डेव्हलपमेंट असोसिएशनच्या सर्वसाधारण सभेतही कर्ज निवारण कायद्याची माहिती मे. रावसाहेब व्ही. एच. पाटील यांचे अध्यक्षतेखाली देण्यांत आली.

यावल तालुक्यांत आठ गावांना ५ मिटींग्ज भरवून सदर कायद्याची व अर्ज भरणेबद्दलची माहिती दिली. येणेप्रमाणे सदर कायद्याची माहिती जुलै १९४५ महिन्यांत देण्यांत आली.

* *

भातोडी ता. नगर येथील सरकारी बंगल्यांत मे. असिस्टंट रजिस्ट्रारसाहेब को. सो. पुणे यांचे अध्यक्षतेखाली शेतकरी कर्ज विमोचन कायद्याची माहिती देण्यासाठी ता. २६-६-४५ रोजी जाहीर सभा झाली. सभेस तालुक्याचे मामलेदारसाहेब व इतर अधिकारी हजर होते. तसेच आसपासचे गावांतील बरेच शेतकरी हजर होते. सभेत अधिकारीवर्ग व इतर बिनसरकारी सदृशहस्यांची भाषणे झाली. लोकांना कायद्याची सविस्तर माहिती देण्यांत आली व कर्जदार शेतकऱ्यांना पारनेर बोर्डाकडे ऑक्टोबर १९४५ चे आंत रितसर अर्ज करण्यास सांगितले.

वरीलप्रमाणे जेऊर (ता. नगर) येथे ता. २७-६-४५ रोजी मे. असिस्टंट रजिस्ट्रारसाहेब यांचे अध्यक्षतेखाली सभा झाली. त्यावेळीही मे. मामलेदारसाहेब हजर होते. जेऊर व जेऊरच्या आसपासच्या वाड्यांतील आणि इमामपूर येथील शेतकरीसमाज

बराच हजर होता. या वेळीही शेतकरी कर्ज विमोचन कायद्याची माहिती लोकांना देण्यांत आली.

* *

मे. डि. को. ऑफिसरसाहेब, नगर, यांनी कर्जनिवारण कायदा शेतकरी लोकांना समजावून देण्याकरिता जुलै १० ते १५ तारखेपर्यंत नगर जिल्ह्यांतील नेवासा तालुक्यांत प्रवरा संगम, वडाळा-महोदय, घोडेगांव, चांदे व सोनई या मुख्य गावी सभा भरविण्या. सभेस आजूबाजूचे गावचे लोकहि हजर होते. कायद्याची माहिती देऊन ३१-७-४५ पर्यंत बोर्डाकडे अर्ज करून कायद्याचा फायदा शेतकऱ्यांनी घ्यावा अशी त्यांनी कळकळीची विनंति केली. लोकांचे शर्कांचे निरसन करण्यांत आले. सदर सभानेचे अरमन, डेट अँडजेस्टमेंट बोर्ड नेवासा हे हजर होते व काही सभाना मामलेदारसाहेब हजर होते. त्यांची या सभा भरविण्याचे कामी चांगली मदत झाली.

* *

नगर व पारनेर तालुक्यांत मि. इनामदार (असिस्टंट डि. को. ऑफिसर नगर) यांनी जुलै महिन्यांत दहा गावी शेतकरी कर्जनिवारण कायद्याची सविस्तर माहिती सांगण्यासाठी सभा घेतल्या. त्यापैकी काही सभाना मे. महाजन (चेअरमन, डेट अँडजेस्टमेंट बोर्ड, पारनेर) मे. सरोदे (मामलेदार, पारनेर) मि. दौलतराव पाटील (ऑ. ऑर्गनायझर सई छत्रपती) तसेच मि. के. डी. काळे (डि. ऑर्गनायझर, सारोळा) हे हजर होते व त्यांची वरील विषयावर कळकळीची भाषणे झाली. तसेच शिंगवे-नाईक (ता. नगर) येथे ता. २०-७-४५ रोजी मे. मे. एस. व्ही. भीर, एम. ए. असिस्टंट रजिस्ट्रारसाहेब (डेट रिलीफ) सेंट्रल डिव्हिजन, पुणे यांचे अध्यक्षतेखाली जाहीर सभा झाली. त्यावेळी त्यांनी अतिशय कळकळीचे भाषण करून शेतकऱ्यांना समजेल अशी सविस्तर कायद्याची माहिती दिली.

* *

संगमनेर व अकोला तालुक्यांत मि. कऱ्हाडकर (असिस्टंट टिस्ट्रिक्ट को-ऑपरेटिव्ह ऑफिसर, नगर) यांनी जुलै महिन्यांत पावनाकी, वडगाव पान, अकोल, राजूर, कळस व संगमनेर ह्या ठिकाणी ' शेतकरी कर्जनिवारण कायद्याची ' माहिती सांगण्यासाठी जाहीर सभा घेतल्या. त्यापैकी काही सभाना मे. जोशी, मामलेदारसाहेब, संगमनेर व अकोला, मे. पुराणिक (चेअरमन डेट अँडजेस्टमेंट बोर्ड, संगमनेर) व रावबहादूर जी. एम. परशुरामी, (डिस्ट्रिक्ट ऑनररी ऑर्गनायझर) हे हजर होते. त्यांची वरील विषयावर कळकळीची भाषणे झाली. तसेच संगमनेर येथे मि. नामदेवराव जाधव यांना व्हिक्टोरिया क्रॉस, मिळाल्याबद्दल त्यांचे नातेवाइकांचा सन्मान ता. १६-७-४५ रोजी झाला. या समारंभास तालुक्यांतून सर्व गावचे पाटील, तलाठी व इतर शेतकरी बरेच हजर होते. त्या वेळीही मि. कऱ्हाडकर यांनी कायद्याची सविस्तर माहिती सांगितली. तसेच अकोले येथे ता. १३-७-४५ रोजी मे. मामलेदारसाहेब अकोले यांचे अध्यक्षतेखाली सभा झाली. त्या वेळी सभेस २५०-३०० शेतकरी १०१२ गावचे मिळून हजर होते. त्या वेळी इतर सदृशहस्यांचीही भाषणे झाली.

* *

संगमनेर, नेवासा, शेवगाव, पाथडी, नगर व कर्जत तालुक्यांत मि. एस. व्ही. भीर एम. ए. (असिस्टंट रजिस्ट्रारसाहेब डेट रिलीफ सेंट्रल डिव्हिजन, पुणे) यांचे अध्यक्षतेखाली शेतकरी कर्जनिवारण कायद्याची माहिती सांगण्यासाठी १३ जाहीर सभा जुलै व ऑगस्ट १९४५ या महिन्यांत झाल्या. ठिकठिकाणी ज्या ज्या भागांतील पुढारी व अधिकारीवर्ग हजर होता. त्यापैकी प्रत्येक तालुक्याचे मामलेदारसाहेब, रावबहादूर परशुरामी, सरदार थोरात तसेच डेट अँडजेस्टमेंट बोर्डाचे चेअरमन, तालुका ऑनररी ऑर्गनायझर व सहकारी क्षेत्रातील अधिकारी वर्ग हेहि आपापले भागांत सभेला हजर होते. प्रचार सभेच्या सर्व गावांना व सभाना होणार असलेल्या गावांचे आसपासचे ४५५ मैलांतील गावांतील लोकांना सुद्धा बरेच दिवस अगाऊ सूचना गावचे पाटील, तलाठी यांचेमार्फत तालुक्याचे मामलेदारसाहेब यांनी दिल्या होत्या. त्यामुळे सभाना शेतकरी समाज ठिकठिकाणी बराच हजर होता.